



Les primeres lliçons de periodisme

«En Narcís Jordi Aragó no té per què recordar algunes lliçons de periodisme que va impartir fa més de 30 anys al número 4 del carrer de la Força de Girona. Segurament jo també les vaig oblidar durant algun temps. Potser ni tan sols vaig ser-ne conscient mentre les rebia. Però després, al llarg d'aquests anys de carrera exercida sobretot a Barcelona, he anat tenint sovint alguns flaixos, retalls d'aquelles classes que he recordat de cop i que m'han ajudat a prendre les millors decisions.»

RAFAEL NADAL > TEXT

És per això, per aquests moments que de vegades em vénen al cap com una mena de *déjà vu*, que ara no us entretindrè amb una biografia que la majoria de vosaltres coneixeu millor que jo.

Que en Narcís és Girona no cal que us ho expliqui. Però per a mi, en Narcís és sobretot periodisme, i per això m'agradaria recordar alguns fets compartits.

Vaig començar a treballar a *Presència*, a les ordres d'en Narcís-Jordi Aragó, el 1975. Acabava de fer 20 anys. Fins aquell moment, m'havia buscat la vida amb oficis indefinits i inestables en els quals durava amb prou feines uns mesos: vaig collir pomes a Bellcaire, vaig enderrocar cases per a un constructor de l'Escala, vaig buscar aigua per a Prohidro, una empresa que ens triava a primera hora del matí a la bàscula de la carretera de Barcelona, com a les peonades dels pobles andalusos, i ens portava a camps de l'Empordà, de la Selva i d'Osona...

«Ni a l'Escola de l'Església ni a les facultats de comunicació no m'haurien fet un curs tan intensiu de periodisme com a *Presència*»

I, sobretot, vaig treballar per a l'Institut Nacional de Estadística. Vaig estar-m'hi gairebé un any, primer fent enquestes a les empreses de transport i després fent el padró de Girona. I com que sóc de la plaça de Santa Llúcia, em tocava el Barri Vell: el carrer de la Barca, el carrer de les Mosques, el Pou Rodó... Ja m'enteneu. Es tractava de relatar les activitats dels locals comercials i de censar els ocupants dels habitatges. A primer cop d'ull semblava senzill: «Planta baixa: *bar*. Planta primera, puerta primera: *local de desahogo*. Planta primera, puerta segunda: *local de desahogo*. Planta primera, puerta tercera: *local de desahogo*».

Més endavant, l'enquesta es podia complicar. Jo devia estar en algun *local de desahogo*, damunt d'un bar de putes del Barri Xino de Girona, envoltat de noies, de *madames* i de mainada que ja ningú recordava de qui eren, intentant esbrinar què coi volien que posés a l'apartat «Cabeza de familia», quan vaig recordar que algú m'havia avisat que l'Aragó buscava un compaginador per a les planes de *Presència*. I vaig deixar l'Institut Nacional de Estadística i em vaig fer periodista.

Perquè de seguida em va agradar. En Narcís em va ensenyar a distribuir espais, a assenyalar gràficament els elements que volíem destacar –nivells de lectura, en diem ara–, em va explicar l'equilibri entre text i



>> *Narcís-Jordi Aragó i Rafael Nadal entrevisten Josep Tarradellas a Perpinyà, abans del retorn del president a Catalunya.*

grafisme i em va descobrir la diagonal de les fotos. Mentrestant jo veia com titulava, com triava els destacats, com s'endua les notes a casa i tornava l'endemà amb l'editorial redactat. El sentia trucar a en Just Casero per encarregar-li un reportatge sobre les barraques de Germans Sàbat i el veia llegir la crònica que per carta li acabava d'enviar l'Enric Marquès, l'Eugeni Ribalta, des de París.

Ni a l'Escola de l'Església ni a les facultats de comunicació, que encara no s'havien creat, hi hauria trobat tants estímuls ni m'haurien fet un curs tan intensiu. Per això, de seguida, a més de compaginar vaig començar a escriure, i poc després vaig acceptar la corresponsalia d'un parell de diaris de Barcelona.

Entre la feina i el compromís

Eren temps de confusió entre la feina i el compromís. Dies de vagues de la construcció i de manifestacions a la Rambla i a la Gran Via. Els manifestants avançaven cridant consignes pel mig del carrer encapçalats per en Lorente, en Paco Mera i alguns líders de CCOO de la SAFA de Blanes. Nosaltres, els periodistes, ens hi barrejàvem i cridàvem com un manifestant més. Quan vàiem arribar els de la bri-

gada saltàvem damunt la vorera i fèiem cara d'observadors imparcials.

Quan els *polis* miraven cap a una altra banda, tornàvem a baixar al carrer i tornàvem a cridar.

Fins que en Sanjuan, gavadina beix de tergal fins als peus, s'acostava:

—*Que no os vuelva a ver gritando, que os vais todos para comisaría.*

—*¿Pero qué dice, comisario? Nosotros estamos trabajando...*

—*No me vengas con hostias y que no os vuelva a ver.*

De fet, a comissaria no hi acabàvem mai. Excepte quan algun de nosaltres a sobre havia signat la petició escrita al governador civil perquè autoritzés la manifestació. En aquests casos ens passàvem tota la tarda en una habitació del Govern Civil amb en Francesc Ferrer, en Josep Quintanas i algun altre. El secretari del Govern Civil, en Perales, ens amenaçava:

—*Se estarán ustedes aquí hasta que acabe la algarada, y si hay algún incidente se quedan detenidos.*

A en Perales li agradava provocar.

—*¿Para qué quieren ustedes democracia y partidos? Si no tienen ni programa ni nada...*

—*Mi partido tiene un programa completo —fardava en Callol, de l'Escala, que era allà en representació de la molt minoritària Federació Catalana del PSOE.*

—*¿Ah, sí?, ¿tienen programa? Me extraña, porque nadie lo conoce. Cuénteme, cuénteme: ¿qué propone su programa?*

—*¡Sí, hombre! ¿Qué quiere, que los demás nos lo copien?*

«Els números de *Presència* no sempre quadraven. Hi penso sovint, ara que tots els diaris hem de fer tants equilibris»



En aquell moment tots maleïem el dia que havíem inventat la unitat i hauríem estrangulat de gust aquell jove empleat de banca que ja es pentinava i es vestia com en Felipe González.

En Narcís ho descriu molt bé a la revisió de *Girona grisa i negra*: «Tot en aquella època era tendenciós» -diu-. «La situació ens impedia de ser neutres o neutrals. Amb aquest esperit i amb aquest estil exercíem tots plegats el periodisme. Cada notícia podia ser una denúncia, cada crònica podia esdevenir el retrat d'una irregularitat o d'una situació intolerable».

De fet, per denunciar una irregularitat i engegar una campanya només necessitàvem un periodista i tres o quatre activistes, sobretot si un d'aquests era en Damià Escuder. Cada activista representava tres o quatre entitats. En Damià sol en representava una dotzena. El periodista també era fonamental, perquè era el que redactava el comunicat que explicava que 20 o 30 entitats cíviques -en Damià i tres o quatre més- havien unit les seves veus per denunciar la contaminació del Ter -posem per cas- i demanar la dimissió del president de la Diputació que, ai!, era alhora directiu de la Torras, que com tothom sabia era la principal contaminant del riu.

A aquell pobre president de Diputació el vam martiritzar tant que al final el seu cap de gabinet, emprenyat, va enviar unes botifarres empaquetades a un grup de periodistes que, si no recordo malament, érem en Miquel Fañanàs, en Pepe Fernández i jo mateix. L'endemà vam contraatacar publi-

cant a tots els diaris de Barcelona una foto de tots tres amb les botifarres a la mà. El cap de gabinet va haver de dimidir i, coses de l'època, va acabar sent un bon amic i va formar part del nucli fundador del *Punt*.

És a dir, nosaltres ho redactàvem i nosaltres ho publicàvem. El sistema, ja ho veieu, era ràpid, era eficaç i era difícil de combatre. Com aquell dia de la Marxa de la Llibertat a Palamós. La Guàrdia Civil vigilava tots els accessos. El poble estava blindat. Al passeig hi havia sardanes. Entre sardanistes, badochs i turistes que s'acostaven de la platja hi havia prop de 500 persones. De cop, els cinc o sis membres locals de l'Assemblea de Catalunya van desplegar una pancarta: «Marxa de la Llibertat». En un minut ja eren fora, però l'endemà tots els diaris en donàvem fe: «Un miler de persones es congreguen a Palamós al pas de la Marxa de la Llibertat».

Mai no se m'oblidarà la cara d'aquell guàrdia civil que em preguntava:

—¿Pero seguro que había mil personas?

—Por lo menos.

I el pobre home es va quedar pensant per on se li podien haver colat aquells 1.000 manifestants que se suposava que caminaven per la carretera de poble en poble.

>> *Miquel Fañanàs, Pepe Fernández i Rafael Nadal amb les botifarres enviades pel cap de gabinet del president de la Diputació.*

«Part de la meva carrera és filla d'aquells anys, i algunes de les coses d'*El Periódico* d'avui són fruit d'aquella experiència»



>> *El representant de l'escola Samba Kubally rep la Mosca de la Informació el dia de la festa patronal dels periodistes.*

Entre la informació i l'opinió

Suposo que, com diu en Narcís-Jordi, no érem neutrals. Però us puc assegurar que a *Presència* des del primer dia vaig aprendre a distingir entre informació i opinió. Ja he reconegut que sovint no practicàvem aquesta distinció, però quan no ho fèiem, era a consciència. Perquè des del primer moment, els comentaris a les reunions, la disposició dels diferents estils a les pàgines, tot portava a entendre la distinció amb naturalitat.

Encara avui tinc companys a qui els costa fer aquesta distinció, però per a mi ha estat senzill, tot i que no recordo que en parléssim ni amb en Narcís-Jordi ni als consells de redacció ni als consells editorials. Als consells editorials de *Presència* vaig conèixer en Jaume Curbet, en Just Casero, en Jaume Guillamet, que baixava de Barcelona, en Joan Ribas... i en Modest Prats.

A en Modest, en Josep Pla sempre li deia *senyor bisbe*, i la veritat és que si hi penses costa d'entendre que mai no l'hagin fet bisbe. En Modest, amb aquella veu prodigi de la natura: una veu feta per predicar. I quan en Modest predicava, o quan es posava a riure, els fonaments del carrer de la Força tremolaven com si fóssim

damunt del túnel del metro. De vegades també tremolaven quan no hi havia acord sobre l'evolució política i el que n'haviem de dir. Llavors en Narcís treia el posat de director, aquell que fa que no calgui aixecar la veu perquè tothom calli, i tancava la discussió.

Entre la política i el periodisme

Ho torno a dir. A *Presència* es parlava de política, sí, però es parlava sobretot de periodisme. Es parlava d'estils periodístics, o de cròniques, de reportatges, d'entrevistes, de taules rodones, de treballs d'investigació...

Sense haver passat per la facultat ja sabia que, a les revistes de premsa, es podia posar tanta intenció o més als resums del que publicaven els altres mitjans que a les peces pròpies. De fet, encara recordo alguns exemplars d'aquella secció que titulàvem «Textual» i que si no m'erro escrivia el mateix Narcís-Jordi.

A *Presència* es parlava també de portades, de fotos, d'il·lustracions, de disseny, de diagramació, de cíceros i de piques. De terminis d'entrega, d'instruccions precises al taller. I de consultes. S'anava constantment al taller. Allà hi vaig descobrir en Codina, en Curbet pare i l'Àngel Serradell. I els veia parlant amb en Narcís de tintes, del gra de les fotos, dels colors de portada. Segurament per això el dia que em van nomenar director d'*El Periòdic*, després de dirigir unes paraules a tota la redacció, la meua primera visita va ser a la planta d'impressió de Parets, i mentre saludava els companys

«De vegades penso que els gironins, sobretot els del Barri Vell, quan érem petits, vam caure en un perol de nostàlgia»



del taller, entre bobines de paper i tinters, em va semblar veure en Narcís-Jordi i l'Àngel que miraven les proves de portada del número contra la pena de mort. O potser eren les de l'homenatge a Carles Rahola.

Els números de *Presència* no sempre quadraven. Hi penso sovint, ara que en plena crisi tots els diaris hem de fer tants equilibris per anivellar el nostre compte de resultats. Suposo que també va ser enmig d'aquestes dificultats, quan veia en Narcís discutint sobre els anuncis que no acabaven d'arribar o sobre les despeses que arribaven amb massa puntualitat, que vaig descobrir que no es podia fer periodisme sense un bon compte de resultats i uns bons beneficis que assegurin la independència.

Entre la redacció i l'empresa

Sempre he tingut un peu a la redacció i un peu a l'empresa, com el director de *Presència* aquells anys, que s'asseia cada matí a repassar el llançat de la revista amb el gerent, primer en Jaume Curbet i després en Josep Bosch i Grau, a qui també se li devia encomanar alguna cosa perquè ha estat molts anys corresponsal a Londres, a Tòquio i a Pequín, i ara és director de Comunicació de l'Organització Mundial del Comerç a Ginebra.

Acabo. Algú em dirà que l'Aragó periodista, l'Aragó escriptor, l'Aragó intel·lectual no és només *Presència*. L'Aragó ha dirigit més publicacions, ha escrit centenars d'articles i ha publicat més de 20 llibres. D'acord, però tot l'ofici de periodista de l'Aragó és en aquella etapa de *Presència*.

En Narcís-Jordi Aragó no ho sap, no pot saber-ho, però part de la meua carrera és filla també d'aquells anys a *Presència*. De fet, algunes de les coses d'*El Periódico* d'aquesta última etapa són fruit d'aquella experiència i dels anys de periodisme comarcal. Per tot això li dono les gràcies ben solemnement.

I li faig un retret: Que mai no hagi agafat els trastos i se n'hagi anat a Barcelona, on l'esperava una carrera esplèndida. És clar que quan et passes el dia especulant sobre com i quan podràs tornar a Girona, com és el meu cas, potser no és gaire coherent criticar algú per haver-s'hi quedat. De fet, de vegades penso que els gironins, sobretot els del Barri Vell com en Narcís-Jordi i jo mateix, quan érem petits vam caure en un perol de nostàlgia, com l'Obèlix quan va caure al perol de la poció màgica.

Potser qui l'ha encertat és ell quedant-se. Retiro, doncs, el retret. Però les coses són com són i jo em limito a deixar-ne constància. Ni l'Antonio Asensio ni en Javier Godó no ho saben, però en Narcís-Jordi Aragó hauria fet un gran director d'*El Periódico de Catalunya* o de *La Vanguardia*.

Rafael Nadal és periodista.

«A *Presència* vaig descobrir que no es podia fer periodisme sense uns bons beneficis que assegurin la independència»

>> Reunió dels periodistes gironins entorn de l'artista pintor Isidre Vicens.